

Model for et nyt støttesystem for statsanerkendte museer

Præambel

De danske museer spiller en stadigt stigende rolle som kulturinstitutioner, læringsmiljøer og turistattraktioner. Samtidig med at museerne gennemgående er blevet større og professionaliserede, formår de at fastholde deres rolle i forhold til det civile samfund i form af tilknytning af tusindvis af frivillige og over hundredtusind medlemmer i museumsforeninger.

Det fintmaskede net af statsanerkendte museer sikrer, at der overalt i landet er institutioner, som tager vare på vores fælles kultur-, kunst- og naturhistoriske arv. Det er samtidig kendetegnende, at der er tale om et nationalt museumsvesen, hvor museernes samlinger indgår i fælles, nationale databaser.

De fleste danske museer har i det seneste årti været i en rivende udvikling, som har resulteret i markante nye bygninger og nye udstillinger, ikke mindst takket være stor støtte fra fonde. Men først og fremmest har der været tale om et ændret opfattelse af museernes rolle, hvor de i langt højere grad arbejder med publikums forventninger, er blevet markante læringsmiljøer i forhold til børn og unge, indgår i et tæt samarbejde med det omgivende samfund bl.a. om attraktionsudvikling, er blevet mere internationalt orienterede og har en stærkere forskningsbasis.

En ændring af museumsstøtten skal ikke blot være en teknisk øvelse, men skal understøtte den positive udvikling og belønne det solide arbejde med opfyldelse af museumslovens fem hovedopgaver. Såfremt et nyt støttesystem kan være med til at understøtte et dynamisk museumsvesen med fokus på kvalitet, støtter ODM bestræbelserne på at skabe et mere gennemsigtigt støttesystem for de statsanerkendte museer.

Museernes samlingsarbejde (indsamling, registrering, bevaring) er langsigtet. Et nyt støttesystem skal derfor indføres over en årrække.

ODM foreslår, at der udvikles en model med en tre-delning af den statslige støtte

- Grundtilskud
- Opgavebaseret tilskud
- Resultatbaseret tilskud

Det vil herved være muligt at skabe gennemsigtige kriterier. Det vil samtidig være en god ide at fastlægge procentsatser i forhold til den samlede bevillingssum for hver af de tre tilskudsformer, således at fx en markant udvikling inden for de resultatbaserede opgaver ikke 'æder' sig meget ind på de øvrige tilskud.

En model baseret på ensartede kriterier vil – uanset hvordan man skruer på enkeltelementerne – betyde en markant reduktion for en række af de institutioner, som i øjeblikket modtager et højt statstilskud. Der vil derfor være behov for forlods at afsætte en stor sum i en kompensationspulje/udligningspulje.

I. Grundtilskud

Grundtilskuddet skal sikre, at der kan være et bredt museumsvesen i hele landet.

Museumslovens udgangspunkt er et nationalt, forpligtende museumsvesen med nationale standarder og databaser. Det skal derfor være en forudsætning for at opnå og bevare et statstilskud, at alle museer lever op til alle fem hovedopgaver i museumsloven. Såfremt det enkelte museum ikke er i stand til at opfylde kravene, kan det indgå i et forpligtende samarbejde med et eller flere andre museer.

II. Opgavebaseret tilskud

Det opgavebaserede tilskud bør udgøre den væsentligste del statsstøtten, idet vi her har at gøre med varetagelsen af museumslovens fem hovedopgaver. For at sikre kontinuiteten og det langsigtede arbejde skal løbende ændringer i tilskuddet være baseret på rullende tre-års gennemsnit.

Man kan forestille sig 'belønning' af mange opgaver, f.eks.:

- Et vigtigt kriterium kan være antallet af fastansatte årsværk dedikeret til museumslovens fem hovedopgaver.
- Et eksempel på et opgavebaseret tilskud er, at en række museer løser tilsynsopgaver i forhold til fredede fortidsminder og modtager et særligt tilskud herfor.
- Skal det udløse et særligt tilskud at regionale museer har flere udstillingssteder bemandet med faguddannet personale?
- Skal nogle museer have et særligt tilskud, fordi de er museer af international betydning?

III. Resultatbaseret tilskud

Incitamentet skal afspejle politiske og kulturarvspolitiske prioriteringer. I endnu højere grad end for det opgavebaserede tilskud kan der være årlige udsving i tilskuddet som følge af variationer i, hvorledes museerne har præsteret. For at sikre kontinuiteten og det langsigtede arbejde skal løbende ændringer i tilskuddet være baseret på rullende tre-års gennemsnit.

Det er vigtigt, at de kriterier, der bliver valgt som præstationsgivende områder, er målelige og på en ubureaukratisk måde.

Derfor kan der peges på bl.a. nedenstående formål, som kan belønnes:

Formidling til børn og unge, fx

- Besøgstal for børn og unge under 18 år
- Antal elever der har gennemført læringsforløb

Forskning, fx

- Udvikling af et pointsystem a la universiteterne, hvor der gives point for fagfællebedømte artikler, monografier, ph.d.-afhandlinger o.a. (Dette kræver, at alle museer tilslutter sig PURE-systemet).
- Belønning for forskningsformidlende artikler og publikationer (af et vist mindsteomfang), da det er en væsentlig museumsopgave med en omfattende forskningsformidling.

Indtjeningsevne, fx

- Ekstern indtjening i form af fonds- og erhvervstilskud til drift og anlæg
- Anden offentlig støtte end statsstøtte (kommuner, regioner, Nordisk Råd, EU)

Lovgivning og rådgivning

Det er ODM's synspunkt, at der ikke er behov for en ændring af museumsloven. Museumsloven er ambitiøs og sikrer allerede en bred ramme for museernes virksomhed og krav om faglig højde, udsyn og perspektivering i arbejdet.

Museumslovens § 13 a synes også at give tilstrækkelig hjemmel til at ændre på tilskudsstrukturen: "Kulturministeren yder årligt tilskud til driften af statsanerkendte museer."

Ifølge § 17 a kan kulturministeren nedsætte udvalg til at rådgive om udvikling af museumsområdet. I den tilhørende *Bekendtgørelse nr. 408 om rådgivning af Kulturstyrelsen på museumsområdet* er det nærmere beskrevet, at der skal nedsættes et strategisk panel og tre museumsudvalg. Der er nu foretaget en evaluering af rådgivningsstrukturen, og ODM kan helt tilslutte sig de overordnede synspunkter omkring, at den eksisterende rådgivningsstruktur ikke er hensigtsmæssig.

ODM går gerne i dialog med ministeriet om udvikling af et nyt rådgivningssystem.

Ud over driftstilskudslovens bestemmelser foregår en væsentlig kontrol og evaluering gennem kvalitetsvurderingsrapporterne. ODM ønsker, at denne procesorienterede tilgang fastholdes som den væsentligste kontrolinstans. Der skal dog udvikles et nyt paradigme, hvor sammensætningen af kvalitetsvurderingspanelerne tages op til vurdering (fx deltagelse af kommuner og eksterne eksperter). Der skal samtidig udvikles på hvilke sanktioner, der kan iværksættes, såfremt museerne ikke lever op til kravene.

ODM går gerne i dialog med ministeriet om udvikling af et nyt paradigme for kvalitetsvurderinger.